

VĚSTNÍK

SPOLEČNOSTI ANNY PAMMROVÉ



Pammrov na počátku prosince 2021

74

TIŠNOV

prosinec 2021

Sever nám pozdrav ráno vyl...

Anna Pammrová

Věříme v návrat božských jar,
dřímajících v podjeseni
za dnů rosných, prostých par,
kdy les v zářijové záři
ve stan Vzkříšení se mění,
kdy slunka vlídné políbení
v zeleň vsune xantofyl.

Vdechnutím ať se prsa vzedmou,
ať očistí je zdroj všech jar,
než vplyne v mlhy hvězdný dar;
dříve než líce smutkem zblednou
a ruce spjaté ztuhnou
dotekem bílých, mrazných sil!

Milí přátelé,

vítejte na počátku nového roku 2022 a společně věřme, že ony dvě dvojky na konci, které postaveny proti sobě připomínají tvarem srdce, nám přinesou zklidnění a nový začátek. Důvěřujme svému srdci a projevujme si navzájem lásku, tím nejlépe překonáme všechny současné potíže.

V prvním článku tohoto čísla věstníku přinášíme první ohlasy na prosincové uvedení hry Pammrová/Březina v brněnském Divadle Husa na provázku. Ne všechny jsou pochvalné, ale všechny vyzdvihují mimořádný výkon představitelky Anny, herečky Ivany Hloužkové. Inscenace je úspěšně reprízována, takže ji budete moci vidět i v dalších měsících a udělat si svůj vlastní názor.

Na našem jediném podzimním setkání jsme v říjnu přivítali dr. Helenu Švecovou z Velkého Meziříčí, která nás společně s panem Křečkem seznámila se vzpomínkovou knihou *Mládí čas naší bývalé členky dr. Zdenky Čechové*. V návazném článku se dočtete, jak tato neteř Anny Pammrové, čínorodá žena s bohatým životním osudem, prožívala svá poslední léta po přestěhování z Budišova do Velkého Meziříčí.

Pozornost prosím věnujte také zprávě o nález části pozůstalosti Cyrila Hoschla, který hrál od roku 1913 do konce dvacátých let velkou roli v Annině spisovatelském životě. Protože jsme o něm dosud věděli jen to, že vydal většinu jejích knih, ale nic o jeho dalším působení, otiskujeme nyní jeho životopisný medailon, v příštím čísle se pak budeme blíže věnovat korespondenci mezi ním (a jeho ženou Vilmou) a Annou Pammrovou.

V tomto čísle chybí pravidelné seznamování s českými básníky a jejich verši, momentální zdravotní potíže panu Otáhalovi nedovolily připravovanou studii o J. V. Sládkovi dokončit. Přejeme mu návrat pevného zdraví a aktuálně zařazujeme ukázkou z tvorby na konci prosince zesnulého básníka Karla Šiktance.

Jak píše AP v úvodní básni: „Vdechnutím ať se prsa vzedmou, ať očistí se zdroj všech jar.“

Helena Pernicová

Obraz života a nitra Anny Pammrové na jevišti Husy na provázku

Helena Pernicová

V pátek 3. prosince 2021 byla na malé scéně Divadla Husa na provázku odehrána dlouho očekávaná, odložená premiéra hry Pammrová/Březina, původní provázkové inscenace textově založené na dosud nevydaných francouzsky a česky psaných dopisech Anny Pammrové Otokaru Březinovi. V průběhu zhruba deseti let jde již o třetí divadelní hru inspirovanou osobností a myšlenkami Anny a tento zájem vesměs mladých divadelních tvůrců nás samozřejmě velmi těší. Během prosince byly odehrány ještě dvě reprízy, další na začátku ledna, všechny byly vyprodány. Další příležitost ke zhlédnutí představení bude pak 21. února 2022.

Kvůli platným koronavirovým omezením hru zatím vidělo pouze několik z nás, překladatelka dopisů Eva Straková a členka SAP Zdeňka Giacintová pro Věstník přibližují inscenaci a shrnují své dojmy takto:

E.S.: *Autoři hry Jan Frič, Jana Hauskrechtová a Martin Sládeček vytvořili z vybraných pasáží z dopisů, které psala česky a francouzsky Anna Pammrová Otokaru Březinovi, zajímavou koláž. Minimalistickou scénou představuje pouze jakási kuchyňská linka, kterou si Anna na začátku představení přiveze, a jedno plážové lehátko, ve kterém po celou dobu sedí Otokar Březina. Kuchyňské vybavení i „kostýmy“ herců (oba mají na sobě rifle a bílé tričko) situují jevištní akci víceméně do současnosti, v jedné chvíli dojde i na solární panely. Prostřednictvím různých zvuků, hlavně cvrlikání ptáků (natočeném přímo na Pammrově), je ilustrováno bytostné sepětí A.P. s přírodou, která obklopovala její obydlí. Anna ve svých promluvách líčí svou frustraci z toho, jak se jí nedaří to, o co usiluje, jak je ve svém rozletu omezována banálními každodenními povinnostmi, vypovídá o své jinakosti a touze po naprosté samotě, proto-*



Ivana Hloušková a Dušan Hřebíček v inscenaci Pammrová/Březina



že okolní svět jí nerozumí. Vyjadřuje svoje silné obavy nad tím, jak se lidé chovají k přírodě a půdě, dotýká se i postavení ženy a pohledu na ni ze strany svých mužských současníků. Scénicky je rovněž znázorněn koloběh knih a časopisů, který mezi A.P. a O.B. po celou dobu jejich korespondence probíhal. Herecky v představení exceluje Ivana Hloužková v roli Anny, její part je textově velmi obsažný a náročný. Dušan Hřebíček v roli Otakara Březiny má jen malý prostor, je zaujat hlavně sám sebou, vše netečně pozoruje a do interakce s Annou vstupuje málo.

Z.G.: Osobně mi ztvárnění jak ústřední postavy Anny Pammrové, tak na jevišti také celou dobu přítomného Otakara Březiny vyznělo dost dehonestujícím dojmem pro oba protagonisty. Samozřejmě se nesnažím spojovat dílo s osobním životem našich tvůrců, ale přece jen jako obdivovatelka jak Pammrové, tak Březiny jsem nedokázala zcela oddělit svou představu o nich od toho, co jsem mohla sledovat na jevišti. Nedůstojnost, hysterie a malost až odpuzující. Texty samy o sobě byly skvělé a určitě by ve formě např. rozhlasového uvedení měly zcela jiný účinek a dopad na posluchače. Uprostřed představení jsem neodešla jen proto, že to nebylo technicky možné. Více než měsíc se opakovaně v mysli k inscenaci vracím a určitě si nenechám ujít příležitost ji zhlédnout znovu. Také mne můj animózní dojem z divadla dovedl k opětovnému hlubšímu se ponoření do některých textů Pammrové. Přemýšlím i o dalších mých oblíbených autorech a mých projekcích jejich děl do mého vnímání jejich životů. Možná tedy záměr tvůrců inscenace „Pammrová/Březina“ našel u mne paradoxně naplnění.

Na doplnění představy o hře citujeme závěrem z webové recenze V. Mikulky: Podstatné je, že vzniká vášnivý, dílem zoufalý a dílem agresivní proud slov, ve kterém osamělá, odstrčená, přitom ale sebevědomá žena oslovuje nedostupného básníka – a volně přitom míchá banality všedního života s úvahami hlubšími a obecnějšími, občas dokonce v němčině

a francouzštině. Hloužková svůj part rozehrává nápaditě a suverénně, často ironizuje nebo prostřednictvím intonací a nejrůznějších akcí doplňuje smysl vyřčeného. Přesto se tu ale až nečekaně (a snad až nespravedlivě) projeví cosi, co by bylo možné trochu neobratně označit jako „převahu divadelnosti nad slovem“ nebo „sílu obrazu“. Ve verbální záplavě jsou totiž nejintenzivnější nečetné pasáže, ve kterých Frič rozbije proud slov překvapivými asociativními obrazy. Dokáže přitom balancovat na hranici groteskna a poetičnosti, zhruba v rozmezí zuřivého ničení knihy sekáčkem na maso (lze tušit, že se jedná o nějakou Březinovu sbírku), až po srozuměné „přebírání“ fosforeskující niti v úplné tmě.



Dušan Hřebíček v roli Otakara Březiny

Nález korespondence Cyrila M. Höschla

Helena Pernicová

Na začátku března 2021 jsem dostala z antikvariátu p. Schicka ve Valentinské ulici v Praze nečekanou zprávu, že se u nich nachází krabice s korespondencí Cyrila M. Höschla a že by nás mohla zajímat. Ukázalo se totiž, že mnoho dopisů je určeno Anně Pammrové nebo jsou to její dopisy Höschlovi, jejímu klatovskému nakladateli. Dále se v krabici nachází početný soubor dopisů Höschlova spolupracovníka Jana Boška a dopisy Pavle Moudré a Pavle Maternové, dozvěděli jsme se. Bylo velmi lákavé stát se majiteli tak cenného materiálu, ale nakonec jsme se právě kvůli jeho výjimečnosti dohodli s Památníkem národního písemnictví, že celý soubor odkoupí oni, aby byl k dispozici všem zájemcům a badatelům.

Nicméně my jsme byli první, kdo měl na podzim možnost do dopisů po jejich převzetí a katalogizaci nahlédnout. Soubor korespondence zahrnuje celkem 10 dopisů Cyrila Höschla a 57 dopisů Anny Pammrové Höschlovi a jeho ženě Vilmě, dále několik Anniných překladů (mj. také vegetariánské kuchařky) a jejích rukopisů, básní i úvah, z nichž některé jsou možná psané synem Františkem. Rovněž početná a zajímavá je složka s Boškovými dopisy, která čítá téměř 40 dopisů během několika málo let – Jan Bošek předčasně zemřel. Celkovému seznámení se souborem se budeme věnovat v příštím čísle věstníku, počítáme i s ukázkami, dnes přinášíme seznámení s velmi zajímavou osobností nakladatele a propagátora zdravého životního stylu Cyrila M. Höschla, včetně fotografie, kterou jsme získali díky laskavosti jeho vnuka, známého lékaře, psychiatra Cyrila Höschla



Cyril M. Höschl

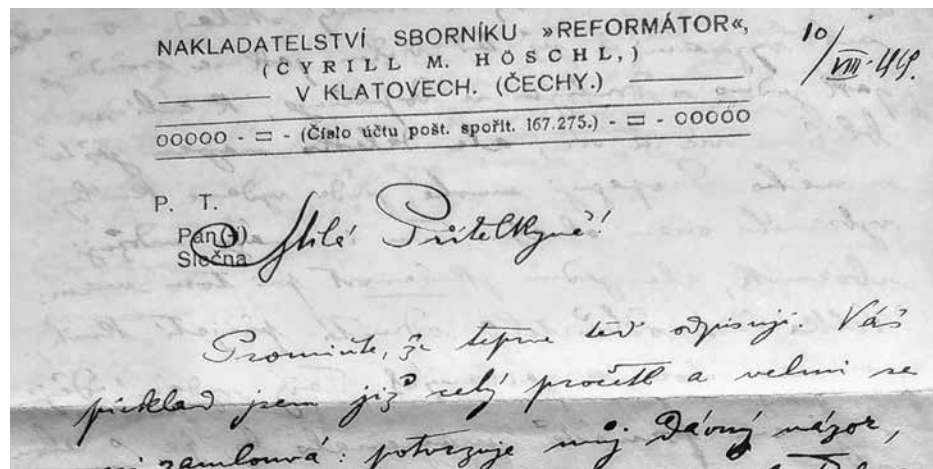
(1886 Klatovy – 1969 Praha)

Cyril M. Höschl (zpočátku se psal Cyrill M. Höschl, později jen Cyril Höschl) pocházel z rodiny úředníka v Klatovech, kde studoval na průmyslové a obchodní škole a vyučil se knihkupcem. Pracoval v knihkupecké firmě Jana Zachystala a již v této době publikoval verše a úvahy o cestě k mravní obrodě založené na osobním kontaktu s Bohem bez prostřednictvím církve, o přírodě, vegetariánství, spiritismu a pacifismu. Publikoval pod pseudonymem Kristoslav Prímý (toto jméno používal pak i trvale jako autor a redaktor).

Od roku 1913 vydával a redigoval edici Reformátor, ve které v roce 1917 vyšla také Alfa, první publikovaná kniha Anny Pammrové. V roce 1918 získal knihkupeckou koncesi a v následujícím roce otevřel své vlastní odborné knihkupectví orientované na osvětovou literaturu. Kromě toho přednášel o spiritismu a na počátku 20. let se věnoval propagaci nábožensko-filozofického hnutí mazdaznan, se kterým se ale později rozešel a ve spolku Sdružení průkopníků nového života zaměřil jeho program na podporu vegetariánství, abstinence a nekuřáctví. Všechny své aktivity uskutecňoval za podpory a partnerství své manželky Vilmy, která překládala a sestavovala vegetariánské kuchařské předpisy a psala stati o výchově k mateřství a beletrii pro ženy (její pseudonym byl V. H. Prímá). V roce 1929 se manželé Höschlovi rozhodli přestěhovat do Prahy, kde si otevřeli eticko-mravní poradnu pro ženy i muže a Höschl získal novou koncesi na knihy vzdělávací, poučné, zdravotní a výchovné a v Praze-Bubeneči otevřel specializované knihkupectví. I zde se však potýkal s finančními problémy a brzy vydávání přerušil.

V jeho nakladatelství, zejména v kmenové edici Reformátor, vyšlo mezi lety 1913–1931 asi 65 titulů, z velké části překladů. Tématicky to byly zprvu práce čelných představitelů mazdaznanu a s nimi spřízněných myslitelů, následovaly informační brožury o buddhismu, teozofii, spiritismu a józe, včetně praktických návodů k dechovým cvičením, vegetariánskému vaření apod. Nelze také opomenout vydávání prací německého filozofa Theodora Lessinga a slovenského pacifisty Jána Maliarika. Na překladech se mj. podílely také Pavla Moudrá a Anna Pammrová, které byly rovněž kmenovými autorkami původních textů Reformátora. Vedle knižní produkce vycházel v letech 1924–1933 časopis Dobrá myšlenka s texty k problematice pacifismu, feminismu, abstinence, výchovy a sebevýchovy apod., do kterého často přispíval sám Cyril Höschl, ale i řada dalších, opět včetně Anny Pammrové. Po roce 1945 Cyril Höschl plánoval *Souborné vydání spisů Kristoslava Přímého*, vyšla však jen přepracovaná verze jeho spisu o manželství (1948).

(Informace byly čerpány z <https://www.slovník-nakladatelství.cz/nakladatelství/c-m-hoschl.html>)



Z dopisu C. Höschla Anně Pammrové

Za Radovanem Zejdou

Helena Pernicová

Na počátku prosince zemřel pan Radovan Zejda, kterého jsme znali jako spolupracovníka Společnosti Otokara Březiny a vidali ho při našich cestách do Jaroměřic. Většina z nás o něm však věděla jen málo. Proto přinášíme úryvky z článku Na vlastní pěst v kulturním terénu autorek Daniely Iwashity a Petry Loučové z ÚČL AV ČR, který zveřejnil internetový literární časopis Kanon. Celý článek si můžete přečíst na <http://i-kanon.cz/2021/12/09/na-vlastni-pest-v-kulturnim-terenu/>.

Radovan Zejda (4. 12. 1946 – 4. 12. 2021), autor desítek místopisných publikací o Třebíčsku a Žďársku, patřil k nemnoha lidem, na něž jsme se mohli obracet jako na živou paměť tohoto kraje. Po smrti jinošovského učitele, spisovatele a kronikáře Josefa Pěňčíka (1925–2016) s ním odchází typ badatele, buditele, písmáka a terénního kulturního pracovníka, jehož bázi není akademická literární věda nebo historie, ale důvěrné poznání kraje, jeho přírody a lidí, díky nimž se dostává k pramenům a informacím, které jsou návštěvníkům zvenčí nepřístupné nebo skryté. [...]

[...] „U mne to bylo tak, že jsem se chtěl věnovat historii a literatuře a jako koníčka mít přírodu. V životě se mi to ale zpočátku otočilo,“ řekl v roce 2001v rozhovoru s Ludmilou Klukanovou pro časopis Duha.¹ Namísto filozofické fakulty vystudoval lesnictví a geologii. K literární profesi se dostal až roku 1993 v třebíčském nakladatelství Arca JiMfa, o jehož zaměření vypovídá již první vydaný titul, reprint Demlovy knihy Domů (1990). [...] Soustavně se zabýval životem a dílem Jakuba Demla (mj. připravil k dvacátému výročí jeho úmrtí s knihařem Stanislavem Vodičkou a jeho dcerou výtvarnicí Lidmilou Dohnalovou samizdatovou publikaci Život je víc než dobrá pověst) a zejména Jana Zahradníčka. Po

roce 1989 se s Mojmírem Trávníčkem podílel na vydání tří svazků Díla Jana Zahradníčka (1991–1995), jeho mnohaleté zahradníčkovské bádání nakonec vyústilo v knihu *Byl básníkem!* (2004).

O spisovatelích svého kraje psal popularizační články, spolupracoval se Šlěpěji kultury západní Moravy či čtvrtletníkem Moravské zemské knihovny Duha, přispíval do Bulletinu Společnosti Otokara Březiny, do Jihlavských listů či Horáckých novin. V mnoha knižních titulech se zaměřil na jednotlivá města a obce Českomoravské vrchoviny [...] a na jejich osobnosti (například *Slovník spisovatelů okresu Žďár nad Sázavou*, 1992; *Osobnosti Třebíčska*, 2000; *Jaroměřice nad Rokytnou kulturní*, 2006–2007). K jeho publikacím je třeba přistupovat jako k dílu nadšence – kriticky (zejména pokud jde o redakční zpracování; viz například ohlasy Jaroslava Vlčka a Mojmíra Trávníčka na knihu o Janu Zahradníčkovi), ale s respektem k jeho pramennému podloží a s uznáním, že některá fakta zjistil jen on (což při všech výhradách konstatoval při společné práci už Bedřich Fučík v dopisech Mojmíru Trávníčkovi z roku 1983, dostupných v souboru *Listovní příležitosti*, 2003). Jeho stopa není zdaleka jen písemná. Otiskla se i v různých expozicích: například o Jakubu Demlovi v Tasově, v původní výstavě o Otokaru Březinovi v Nové Říši, naposledy při letošní výstavě o Janu Zahradníčkovi ve Starči.

Pracoval na vlastní pěst, ale o své znalosti a nepadno nabyté prameny se kolegiálně dělil. Našemu týmu, který se zabývá Demlovou korespondencí, zprostředkoval například kopie ztracených dopisů Jakuba Demla Janu Zahradníčkovi nebo Miloši Dvořákovi, knihy a materiály k dílu Otokara Březiny a Anny Pammrové a mnoho dalšího. Některé vzácné publikace daroval v posledních měsících knihovně Ústavu pro českou literaturu AV ČR, další písemnosti předal Literárnímu archivu Památníku národního písemnictví. Podobně obdarovaných institucí a badatelů je pravděpodobně mnohem více. [...]

1 <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:e5f0b641-8451-11e0-80c9-0050569d679d?page=uuid:f5bb6042-8451-11e0-80c9-0050569d679d>

Poslední léta Zdenky Čechové

Helena Švecová, Vlastivědná a genealogická společnost Velké Meziříčí

Kdo znal Zdenku Čechovou, neubrání se srovnání s osobností její prarty Anny Pammrové: bystrý úsudek, všestranná vzdělanost, láska k jazyku a zemi, literární talent, vyhraněné názory, skromnost, poctivost, pevnost v postojích, autentičnost, otevřenost, odvaha.

Ráda bych vám přiblížila její poslední léta. Krátce po Sametové revoluci se vrátila z exilu ve Švýcarsku do rodné země. V milovaném Heřmanově, kde žili její předkové a kde trávila krásné chvíle dětství, se jí nepodařilo získat odpovídající bydlení, proto zakotvila v Budišově u Třebíče. Zabydlela se v pohodlném domě, pečovala o velkou zahradu plnou květin, navázala vztahy s novými sousedy. Angažovala se v iniciativě proti jadernému úložišti zamýšlenému v nedaleké lokalitě Horka. Udržovala kontakty s přáteli v cizině i v tuzemsku, cestovala, přijímala návštěvy. 7. června 2001 se stala členkou Vlastivědné a genealogické společnosti při Jupiter klubu ve Velkém Meziříčí. Účastnila se přednášek, besed i výletů pořádaných touto společností, kde navázala další pevná přátelství. V roce 2007 s radostí přivítala novou událost ve Velkém Meziříčí – první



Z. Čechová na přednášce Evropského festivalu filozofie ve V. Meziříčí

ročník Evropského festivalu filozofie, u jehož zrodu jsem s manželem stála. Pravidelně se účastnila filozofických přednášek a často svými brilantně formulovanými názory přispívala do živých diskusí. Jejím oblíbencem se stal ekonom Tomáš Sedláček, který jí mým prostřednictvím poslal milý vzkaz v době její loňské hospitalizace.

V září 2007 bohužel musela Zdenka Čechová přistoupit k rozhodnutí přestěhovat se z rozlehlého objektu v Budišově, kde bydlela více než patnáct let, do Domu s pečovatelskou službou ve Velkém Meziříčí. S dceřinou pomocí si malý byteček vkusně zařídila. Obklopila se knihami, obrazy, kvalitními kusy nábytku. Bravurně ovládala práci na počítači, udržovala čilou elektronickou korespondenci s rodinou a přáteli. Uveřejňovala svoje články v místním tisku, psala svoje vzpomínky. K mailové korespondenci často připojovala přílohu s digitálními fotografiemi – pohled z okna, snímek květin nebo záběr jejího věrného rezatého kocourka Mikeše. V Domě s pečovatelskou službou na Strmé ulici ve Velkém Meziříčí se nachází asi deset malometrážních bytů, Zdenka Čechová byla z jejich obyvatel nejstarší, ale jako jediná si sama vařila. Jak jinak než skromně, ale velmi chutně. S návštěvami si ráda prohlížela fotografie svých nejbližších – dcery, zetě, vnuka Davida a jeho přítelkyně. O Vánocích pekla výtečnou kynutou vánočku s ořechy. Štědrý den vždy trávila s rodinou v Budišově. Měla ráda staré české zvyky a tradice. Svým přátelům přávala k narozeninám s písničkou na rtech. S radostí pracovala na přípravě knížky *Mládí čas*. Ale postupem doby se její zdravotní stav začal zhoršovat. Vinou podvýživy ve válečných letech trpěla křehnutím kostí a horšila se její hybnost. 6. června 2020, právě v den pohřbu zakladatele VGS Vladimíra Makovského, musela být převezena do nemocnice v Třebíči. Bylo zcela jasné, že do milovaného bytečku ve Velkém Meziříčí se už nevrátí. Byly to hořké a bolestné dny. S panem Křečkem jsme ji v létě v Třebíči několikrát navštívili. Při naší návštěvě pokaždé pookřála. Svůj úděl nesla statečně. Jejím posledním útočištěm se od 4. září 2020 stal

třebíčský Domov pro seniory. Tam ji také zastihla nemoc covid-19, kterou úspěšně překonala.

Jednou z mála radostných událostí poslední doby se pro ni stal slavnostní křest knížky *Mládí čas*, který jsme uspořádali ve VGS v hlavním sále Jupiter klubu 15. září 2020. Ze zdravotních důvodů se bohužel ale nemohla osobně zúčastnit. I návštěvnost byla poznamenána další nastupující vlnou pandemie. Za přítomnosti zástupců nakladatelství Sursum v Tišnově pana Klepáčka a paní Kurucové byla knížka slavnostně přivítána do světa a pokřtěna. Karel Křeček a Helena Švecová se ujali předčítání z některých vybraných kapitol. Kniha byla dobře přijata, z čehož měla autorka velikou radost. Její lékaři byli překvapeni, když knížku dostali jako nečekaný dárek. Leč osud Zdenky Čechové se začal naplňovat. Naposledy jsem ji navštívila na Silvestra roku 2020, kdy jsme si i s její spolubydlící uspořádaly malou oslavu. Krátce nato, 5. února 2021, se Zdenka Čechová dožila 95 let. Její zdravotní stav v té době už byl velmi vážný a v březnu 2021 zemřela. Čest její památce.



H. Švecová a K. Křeček na uvedení knihy Mládí čas v Tišnově

STALO SE

Na druhý vánoční svátek, 26. prosince 2022, zemřel ve věku 93 let významný český básník, novinář a překladatel Karel Šiktanc. Je autorem dvou desítek básnických sbírek, pohádek i veršů pro děti, tvořil a vydával až do téměř současné doby. Začínal jako novinář v Mladé frontě, mezi léty 1950–1960 pracoval v Českém rozhlase, v šedesátých letech byl šéfredaktorem nakladatelství Mladá fronta. V době normalizace musel své místo opustit a stáhl se do ústraní. V roce 1974 vydal vlastním opisem sbírku *Český orloj* (1981 Mnichov, 1990 Praha), soubor 12 básní uspořádaných podle měsíců, ze které pro ilustraci uvádíme úvodní část básně *Leden*.

Karel Šiktanc

Leden

Zase je leden.

Zas tři husy sněžní za spárek visí
na sirotčím stěžni
a v lesích císařských se svatě
rozsvěcí, jak by si v saních ženy
z mysliven ukazovaly prsy.

Zase je leden.

„Stůj, synu!“

Kam běžíš?

Pojď, kleknem na sníh, srazíme se
na zem pod jedinou hvězdu.

Zas bude Třech Králůw.

A na jméno Ježíš

korunku nám sváže kozorožím chlupem

Její Milost Zima v Trněném Oujezdu.

Je broných koní, povřísel a kostí.

Budeč,

má bába, dřepí mezi hroby —
v nebesích stojí alpaková lžička.

Pojď.

Země snídá —

na kůr modře sněží —

smrt mezi stromy kolíčkuje plátno

a tence, tence do kroku si hvízdá.

„Smrt?“

Nechceš věřit.

Hlas máš náhle cizí – jako bych slyšel
v křivonohých lesích uprostřed letu
hrdličky se rdousit.

Lžu.

Honem lžu ti, dřív nežli jsem stačil
říci ti aspoň na sám leden pravdu –
ač s tebou mluvím prvně dnes jak
s mužem.

„Ty neznáš Perchtu?“

směju se, půl kámen.

„Jde světít po vsích česnek, sůl a
křídu –

Podmoráň,

Hostouň,

Dubí,

Dříň – – –

co jméno,

zázrak – o dvanácté v noci vyhrkne
ze skal místo vody víno!“
„Na to si počkám!“
křičíš.
A už řinčí sklo —
a koně bubnují kopejtkem do dveří —
a krouží ledňáčci —
a
všecko nadarmo — — — spíš dřív, než
na věži zhoupne se první zvon,
neb táhne od jezer vzduch hrubě
škrobený jako valencijánská krajka.
Kněžívka,
Sobín,
Černuc — — —
z nor a propustí skleněným okem Čechy
do tmy hledí.
„Vstávej!“
Už buší!
Mží jim do korun a stezky královské
voní, až kejchá ves —
Kašpar a Melchior a Balthasar — a
hvězda!
Jdi.
Popros křídu. Uřknem sklep i sad. A
stavidlo. A sekyru. A studni.
Stačí tři křížky.
Naděj, co ji znám, stonala dřív, než
vybrali jí jméno.

Práší se,
práší od štíška, až bílo.
A co sůl?
By na pláč zbyla.
A co čest?
By podražila.
A co síto?
A co líto?
Kdyby krev tu křídu smyla!
Poběhlík Prouza táhne od Lidic,
na voze košťata a křen a klestíčko —
svět se s ním houpá—
stoupá níž a níž.
„Svatí, svatí, svatí,
půjčte mi tři zlatý!“
Hlas má jak biskup. Světci prchají —
dým kadidlový letí po návsi jak pomatená
svátost.
„Až já budu svatým,
já vám je oplatím!“
a skřípá kolečko —
a v humnech strmí oheň!
Neboj se.
Slyšíš? Kdesi prostřed Hor se divě
smekají hejtmanská kopyta —
ach,
Kutná hoří! —
bože, to je let! — zrada jak polínko,
a ještě dnes jde po nebesích hrůza!

Z NAŠÍ POŠTY

Dětství na Havlově

Na konci listopadu se nám ozval pan Leoš Klement, jehož maminka Drahomíra Klementová (roz. Stehlíková) vyrůstala jako dcera hajného na Havlově společně s Václavem a Ivanem Havlovými. K dopisu byl přiložen i článek s rozhovorem s paní Klementovou, který byl v květnu 2021 zveřejněn v regionální příloze deníku MF DNES.

Havlovi měli v oblasti svého letního sídla pronajatou honitbu a patřil jim i kousek blízkého lesa. O to vše se staral hajný pan Stehlík, který u Havlů sloužil ještě jako svobodný a později žil se s celou svou rodinou v dodnes stojící hájovně. Bydlel zde i v éře po vyvlastnění Havlova, byl správcem nově zbudovaného rekreačního areálu TOS Kuřim, jeho paní vařila v kuchyni.

Na dětství na Havlově má paní Klementová (nar. roku 1934) mnoho pěkných vzpomínek, řada z nich se pojí s dětskou společností, kterou tvořili bratři Havlovi, ona a její bratr. Kromě společných cest do školy ve Žďárce chodili do lesa na houby a hráli si na indiány, skotačili, ale na žádnou větší lumpárnu si paní Klementová nevzpomíná. „*Kluci byli dobře vychovaní a já jako dítě ze samoty dost nemluvná. Navíc s námi pořád chodila jejich vychovatelka.*“

Za války, kdy byl pan Stehlík několik let vězněn, Havlovi jeho rodinu podporovali, za což je jim paní Klementová dodnes vděčná.



Paní Drahomíra Klementová s knihou, ve které je zachycena v dětských letech na Havlově



Ivan a Václav Havlovi s Edou Stehlíkem (vpravo), bratrem paní Klementové



Tatínek paní Klementové se svou dcerkou před hájenkou na Havlově

Osvětluje mou cestu jako pochodně

Druhý zajímavý dopis jsme dostali od pana Václava Z. Jaroše. Informuje nás v něm, že vlastní několik zajímavých dokumentů vztahujících se k Almě Křemenové, ale jeho dopis začíná krásným vyznáním Anně Pammrové: *„Řeknu snad jen tolik, že je jednou z pochodní, která osvětluje mou cestu. A není takových pochodní mnoho. Ano. Zním ji jen díky svému zájmu o Otokara Březinu. Ale to, co jsem u ní našel, není jen nějaký odlesk Březinova světla. Povznáší-li Březina člověka k výškám a budoucím vítězstvím duše, Pammrová vrací ho k zemi, k té současné bitvě. Varuje před falešnými nadějemi takzvaného pokroku, odhaluje lži, které se jen pro svou starobylost zdají pravdou, boří předsudky. Je AP feministka? Myslím, že ne. Její duše byla spoutána tělem ženy jako je má duše spoutána tělem muže. Ona jen měla odvahu přestat hrát roli, ke které ji tento kostým a doba předurčovala. Vždyť nahlédneme-li hlouběji do nitra, kde je pohlaví, postavení, rasa...“*

Moc děkujeme a těšíme se, že se s panem Jarošem budeme moci někdy setkat, třeba na jaře na připravované přednášce o Almě Křemenové ve Velkém Meziříčí, kde by byla i dobrá příležitost se seznámit se zmíněnými dokumenty A. Křemenové, většinou jejími vysvědčeními odborné učitelské způsobilosti.



Pammrov v zimě



Současný stav hrobu rodiny Křemenových ve Velkém Meziříčí

Vydala Společnost Anny Pammrové z.s., Tišnov

Redakce: Helena Pernicová

**Fotografie: Dagmar Mačichová, Zdeňka Dohnálková,
archiv C. Höschla a archiv Vlastivědné a genealogické
společnosti Velké Meziříčí**

Předtisková příprava: Hana Dohnálková

**web: annapammrova.cz
helenapernicova@gmail.com**